

Direktoratet for
e-helse

Retningslinjer for norske bruksnavn i Norsk laboratoriekodeverk (NLK)

Tittel:

Retningslinjer for norske bruksnavn i Norsk laboratoriekodeverk (NLK)

Rapport nr.:

HITR 1239:2022

Normeringsnivå:

Retningslinje

Utgave:

1. utgave

Utgitt:

03/2022

Utgitt av:

Direktoratet for e-helse

Kontakt:

lab@ehelse.no

Publikasjonen kan lastes ned fra Direktoratet for e-helse sin hjemmeside:

www.ehelse.no

Innhold

1	Innledning	4
1.1	Formål.....	4
1.2	Beskrivelse.....	4
1.3	Ansvar.....	4
2	Retningslinjer	5
2.1	Hovedprinsipp for sammenstilling av elementer	5
2.2	Prefiks.....	5
2.3	Komponentangivelse.....	7
2.4	Egenskapsart	9
2.5	Enhet	9
2.6	Tilleggsinformasjon	9
2.7	Legemidler	10
2.8	Skriveregler	10
2.9	Skille- og spesialtegn	10
3	Fagspesifikke retningslinjer	12
3.1	Medisinsk biokjemi	12
3.2	Immunologi og transfusjonsmedisin	13
3.3	Klinisk farmakologi	13
3.4	Medisinsk mikrobiologi	14
3.5	Innspill til retningslinjer for norske bruksnavn	15
4	Referanser	15

1 Innledning

1.1 Formål

Standardisering av norske bruksnavn i Norsk laboratoriekodeverk (NLK), skal bidra til entydig kommunikasjon i forbindelse med rekvirering og svar av laboratorieanalyser.

Hver kode i NLK har et norsk bruksnavn. Disse navnene skal gi en overordnet forståelse av prøvesvaret. Retningslinjene i dette dokumentet skal sikre at norske bruksnavn har en konsistent oppbygning og beskriver laboratorieanalyser på et språk som er faglig forankret og relevant.

1.2 Beskrivelse

En kode i NLK består av en unik kodeverdi, i tillegg til elementer som beskriver koden: system, komponent, egenskapsart og enhet¹. Kodedefinisjonen sammenstiller alle disse elementene og er derfor den unike beskrivelsen av undersøkelsen:

System(spesifikasjon)—Komponent(spesifikasjon); egenskapsart(spesifikasjon) = ? enhet

Norske bruksnavn består som hovedregel av et systemprefiks etterfulgt av bindestrek og komponentangivelse. De formidler derfor ikke all informasjon knyttet til den enkelte NLK-koden. I mange tilfeller vil norske bruksnavn være like for flere koder, og man må se på elementer i kodedefinisjonen for å skille kodene. Ved behov for å skille koder som har samme system- og komponentangivelse, kan andre elementer fra kodedefinisjonen inngå i norske bruksnavn. Det skal ikke legges til informasjon som begrenser, utvider eller tilfører annen informasjon enn det som ligger i kodedefinisjonen. Dette gjelder f.eks. informasjon om indikasjon, metode/teknikk, administrative opplysninger eller ikke-autoritative referanser, som f.eks. firmanavn. Denne type informasjon må formidles på en annen måte i svarmeldingen.

Det er ingen begrensninger på antall tegn i navnefeltet til XML-meldingen, og det er et krav om at all informasjon i en mottatt melding skal vises [2]. Derfor er det ikke satt noen øvre grense for antall tegn i norske bruksnavn. Det bør likevel tilstrebes å holde norske bruksnavn korte og konsise.

Etablering av norske bruksnavn skjer når koder opprettes i NLK. Revisjon av norske bruksnavn vurderes for eksempel ved faglige endringer, ved feil, og på oppfordring fra laboratorier og andre brukere av NLK. Norske bruksnavn endres ikke på koder som er satt ugyldige.

1.3 Ansvar

Norske bruksnavn administreres og publiseres av Direktoratet for e-helse (E-helse). Faglige referansegrupper gir råd ved opprettelse og revisjon av norske bruksnavn for sine respektive fagområder. E-helse samarbeider med referansegruppene når det gjelder generelle retningslinjer på tvers av fagområder, samt i tilfeller hvor det er behov for spesifikke retningslinjer for de enkelte fagområder.

¹ Se [Veileder for Norsk laboratoriekodeverk \(NLK\)](#) for begrepsforklaringer og eksempler [1].

NLK baserer seg på NPU-terminologien (Nomenclature for Properties and Units) [3]. NPU og NLK forholder seg til internasjonale termreferanser. Endringer i disse referansene fører til endringer i kodedefinisjonen. Hvorvidt slike endringer fører til endringer i norske bruksnavn, er en vurdering E-helse gjør i samråd med referansegruppene.

1. januar 2022 trådte «Lov om språk (språklova)» i kraft [4]. Arbeidet med å utforme retningslinjer for norske bruksnavn i NLK pågikk i perioden 2019-2021, og retningslinjene er derfor ikke vurdert opp mot den nye språkloven. E-helse vil vurdere dette ved neste revisjon av dokumentet.

2 Retningslinjer

2.1 Hovedprinsipp for sammenstilling av elementer

Norske bruksnavn består av et prefiks etterfulgt av bindestrek og komponentangivelse. Dersom det er behov for å uttrykke komponentspesifikasjon, skilles denne fra komponent med komma:

Prefiks-Komponent, komponentspesifikasjon

Prefiks og komponentangivelse innledes med stor forbokstav, dersom termreferansen² ikke tilsier noe annet. Komponentspesifikasjonen innledes med liten forbokstav, dersom termreferansen ikke tilsier noe annet.

Ved behov for å ta inn flere elementer fra kodedefinisjonen, vil norske bruksnavn følge denne syntaksen:

Prefiks-Komponent, komponentspesifikasjon (egenskapsart eller spesifikasjon til egenskapsart) enhet

I kapitlene under, blir forskjellige retningslinjer beskrevet og demonstrert med eksempler. I eksemplene viser første linje norsk bruksnavn, og andre linje (kursiv skrift) viser tilhørende kodedefinisjon:

Eksempel:

B-Glukose (Norsk bruksnavn)

B—Glucose; subst.c. = ? mmol/L (Kodedefinisjon)

2.2 Prefiks

Tilnærmet alle prefiks er en forkortet form av system og eventuelt systemspesifikasjon i kodedefinisjonen, f.eks. «U» for «Urin», «P» for «Plasma», «P(vB)» for «Plasma fra venøst blod», osv. Hovedregelen er at både system og systemspesifikasjon skal gjengis i prefikset. Rekkefølgen av system og systemspesifikasjon følger kodedefinisjonens oppbygning. Spesifikasjonen skal som hovedregel angis i parentes.

²En termreferanse i NLK er en internasjonal referanse for et ord/uttrykk som inngår i et fags terminologi, i dette tilfellet benevning av analytt som er godkjent i NPU-terminologien. Eksempler på valide termreferanser som brukes i NPU-terminologien kan finnes på www.npu-terminology.org/.

Eksempel:

P(vB)-Laktat

P(vB)—Lactate; subst.c. = ? mmol/L

2.2.1 Unntak

For det uspesifikke systemet «System (spesifikasjon)», angitt som «Syst(spec.)» i kodedefinisjonen, benyttes prefikset «Us».

Eksempel:

Us-Kreatinin

Syst(spec.)—Creatininium; subst.c. = ? mmol/L

Systemspesifikasjonen «spesifikasjon», angitt som «(spec.)» i kodedefinisjonen, utelates alltid i norske bruksnavn.

Eksempel:

Sekr-Bakterier

Secr(spec.)—Bacterium; arb.c.(proc.) = ?

I noen tilfeller ønsker fagmiljøet å utelate systemspesifikasjonen fra prefikset. Dette unntaket benyttes kun i utvetydige tilfeller der systemspesifikasjonen ikke er relevant for den kliniske tolkningen av analysen.

Eksempel:

Ery-Immunglobulin A

Ercs(B)—Immunoglobulin A; arb.num.(proc.) = ?

Systemspesifikasjonen «fastende pasient», angitt som «(fPt)» i kodedefinisjonen, utelates alltid fra prefikset. Informasjonen «fastende» er relevant for den kliniske tolkningen, og tilføres derfor som spesifisering av komponent.

Eksempel:

P-Insulin, fastende

P(fPt)—Insulin; subst.c. = ? pmol/L

Systemet «Pasient» forkortes til «Pt». For koder med systemspesifikasjon til systemet «Pt» i kodedefinisjonen, utelates systemet «Pt» og kun systemspesifikasjonen benyttes som prefiks. For å presisere at undersøkelsen svares ut med enhet målt over tid, tilføres informasjonen «pr. døgn».

Eksempel:

U-ALA pr. døgn

Pt(U)—5-Aminolevulinate; subst.rate(proc.) = ? μmol/d

For koder med komplekse systemangivelser, kan det være mest relevant å uttrykke én systemspesifikasjon som prefiks.

Eksempel:

P-Transferrinmetning (0 min)

Transferrin(Fe-binding sites; P)—Iron; subst.fr.(0 min) = ?

Alle unntakene skal praktiseres konsistent for like komponenter.

2.3 Komponentangivelse

Komponentangivelse i norske bruksnavn er som hovedregel en norsk oversettelse av komponenten i kodedefinisjonen, og forkortes ikke. F.eks. skal «antistoff» og «antigen» skrives fullt ut i norske bruksnavn. Unntaksvis kan forkortelse/akronym benyttes i stedet for den fulle komponentangivelsen (se kapittel 2.3.2).

2.3.1 Synonymer

Synonym til komponenten kan benyttes dersom dette er innarbeidet i fagmiljøet og utvetydig.

Eksempel:

P-Parotittvirus antistoff

P—Mumps rubulavirus antibody; arb.c.(proc.) = ?

For å unngå flere forskjellige betegnelser av samme komponent, skal synonymer brukes konsistent for like komponenter.

2.3.1.1 Bruk av «Nor-» og «Desmetyl-»

«Nor-»- og «Desmetyl-» er alternative betegnelser som betyr det samme. Hvilket ledd som velges, bestemmes ut fra det som vurderes faglig innarbeidet, men ledd skal brukes konsistent for like komponenter.

Eksempler:

U-Norefedrin

U—Phenylpropanolamine; arb.c.(proc.) = ?

P-Desmetylklozapin

P—Norclozapine; subst.c. = ? nmol/L

Alternativ skrivemåte (synonym eller forkortelse) kan brukes i norske bruksnavn dersom disse er innarbeidet og utvetydige. De skal settes i parentes etter komponentangivelsen som vist i eksempelet under (se kapittel 2.3.2).

Eksempel:

P-Desmetyldiazepam (DMD, nordiazepam)

P—Nordazepam; subst.c. = ? nmol/L

2.3.2 Akronymer og andre forkortelser

Akronymer/forkortelser for komponentangivelsen kan angis som tilleggsinformasjon i parentes der det er klinisk relevant. I disse tilfellene må akronymet/forkortelsen komme rett etter komponentangivelsen.

Eksempel:

B-Metylendioksymetamfetamin (MDMA)

B—3,4-Methylenedioxyetamfetamine; subst.c. = ? nmol/L

Hvis akronymet/forkortelsen anses å være veletablert og utvetydig i klinisk kontekst, kan akronymet/forkortelsen brukes i norske bruksnavn istedenfor det fulle navnet på komponenten.

Eksempler:

P-ASAT

P—Aspartate transaminase; cat.c.(IFCC 2002) = ? U/L

P-ALAT

P—Alanine transaminase; cat.c.(IFCC 2002) = ? U/L

P-MDPV

P—3,4-Methylenedioxypropylone; subst.c. = ? μmol/L

For å unngå flere forskjellige betegnelser av samme komponent, skal akronymer/forkortelser brukes konsistent for like komponenter.

2.3.3 Utelatelse av deler i kjemiske betegnelser

Detaljer i komponentangivelsen angitt i kodedefinisjonen kan utelates, når det ikke er mulig for forveksling med andre substanser. F.eks. er det i bruksnavnet for undersøkelse av komponenten «delta-9-tetrahydrocannabinol» valgt å stryke flere ledd («11-Nor-delta(9)», «9-carboxylic»).

Eksempel:

U-Tetrahydrocannabinolsyre (THC-COOH)

U—11-Nor-delta(9)-tetrahydrocannabinol-9-carboxylic acid; mass c. = ? μg/L

2.3.4 Komponentspesifikasjon

Komponentspesifikasjon kan inngå i norske bruksnavn for å tilføre relevant informasjon, f.eks. «fritt»/«frie» eller «ukonjugert». Enkeltspesifikasjoner skilles fra komponentangivelsen med komma, mens flere spesifikasjoner settes i parentes og skilles fra hverandre med semikolon (se kapittel 2.9.5).

Eksempler:

P-Kalsium, fritt

P—Calcium ion(free); subst.c. = ? mmol/L

U-Morfin, ukonjugert

U—Morphine(non-complexed); arb.c.(proc.) = ?

For grunnstoffer, utelates angivelsen av oksidasjonstrinn.

Eksempel:

P-Kalsium

P—Calcium(II); subst.c. = ? mmol/L

I tilfeller der både «antistoff» og isotype oppgis i kodedefinisjonen, skrives isotype i forkortet form, og «antistoff» utelates. I disse tilfellene skilles komponentspesifikasjonen fra komponentangivelsen kun med mellomrom, ikke komma.

Eksempel:

P-Histon IgG

P—Histone antibody(IgG); arb.c.(proc.) = ?

Dersom komponenten er «immunglobulin», skal den skrives fullt ut, uten forkortelse.

Eksempel:

P-Immunoglobulin D

P—Immunoglobulin D; arb.subst.c.(proc.) = ? (p.d.u.)

Når komponentspesifikasjon for genvarianter (HGVS-nomenklatur) inngår i norsk bruksnavn, settes den i parentes. Genomisk lokalisasjon og presisering av genomisk- eller kodende referansesekvens, skal gjengis i norsk bruksnavn.

Eksempel:

DNA(B)-SETBP1-gen (NM_015559.2:c.2295_2970)

DNA(B)—SETBP1 gene(NM_015559.2:c.2295_2970); seq.var. = ?

2.4 Egenskapsart

Egenskapsart eller spesifikasjon til egenskapsart kan inngå i norske bruksnavn for presisering eller for å skille koder med samme system- og komponentangivelse. Denne informasjonen skal som hovedregel settes i parentes etter komponentangivelse (og eventuelt komponentspesifikasjon), adskilt med mellomrom.

Eksempel:

P-Kalsium, fritt (pH 7,4)

P—Calcium ion(free); subst.c.(pH = 7.40; proc.) = ? mmol/L

Ved inkludering av flere spesifikasjoner til egenskapsarten, skilles disse med semikolon og mellomrom inne i parentesen (se kapitel 2.9.5).

2.4.1 Listekoder

Spesifikasjonen «liste» til egenskapsarten skal alltid være med i norsk bruksnavn for listekoder, angitt i parentes. Dette for å tydelig skille listekoder fra direkte analysekoder.

Eksempel:

P-Aminosyrer (liste)

P—Amino acid; subst.c.(list; proc.)

2.5 Enhet

Når enhet oppgis i %, kan den inngå i norske bruksnavn for å skille koder med samme system- og komponentangivelse. Enhet skal stå til slutt i norske bruksnavn.

Eksempel:

B-Granulocytter %

Lkcs(B)—Granulocytes; num.fr. = ? %

2.6 Tilleggsinformasjon

Det semantiske innholdet i norske bruksnavn skal ikke tillegges mer informasjon/innhold enn det som finnes i kodedefinisjonen. Unntaksvis kan det være nødvendig med tilleggsinformasjon for å

understreke klinisk betydning. Tilleggsinformasjon settes i parentes til slutt, adskilt fra komponentangivelsen med mellomrom.

Eksempel:

P-Erytrocyttantistoff forlik (utvidet)

P—Erythrocyte antibody; compatibility(Ercs; donationID; proc.) = ?

2.6.1 Semikvantitativt

For enkelte analysegrupper utgis svaret normalt på et ordinal skala. I slike tilfeller er «semikvantitativt» satt inn i parentes til slutt i norske bruksnavn, for å lette bruken av riktig kode.

Eksempel:

U-Protein (semikvantitativt)

U—Protein; arb.c.(proc.) = ?

2.6.2 Kvantitering

"Kvantitering" er overflødig informasjon i norske bruksnavn. Denne informasjonen vil fremgå av svaret, som viser om en analyse har et kvantitativt resultat.

2.7 Legemidler

Ved behov for å oversette virkestoff i legemidler til norsk, oversettes disse som hovedregel slik de er skrevet i de godkjente norske preparatomtalene hos Statens legemiddelverk (se Direktoratet for e-helse. *Veileder for Norsk laboratoriekodeverk (NLK)*).

2.8 Skriveregler

Ved oversettelse av informasjon i kodedefinisjonen, følges som hovedregel norske skriveregler. Som kilde for korrekt skrivemåte brukes primært Tidsskriftet for Den norske legeforening sin ordliste [5]. I tillegg benyttes andre anerkjente oppslagsverk som beslutningsstøtte, blant annet:

- Medisinsk ordbok
- Norsk farmakopé, legemidler og virkestoffer, norsk skrivemåte
- Internasjonal nomenklatur for mikrober (kan gjøre unntak hvis fornorskning er innarbeidet)
- HGVS-nomenklaturen, gen-navn og sekvensvarianter
- Råd fra Språkrådet vurderes

2.9 Skille- og spesialtegn

2.9.1 Mellomrom

Det skal innsettes mellomrom etter alle komma «,» og før starten av alle parenteser «(»». Dersom parentesen ikke kommer helt til slutt i norsk bruksnavn, skal det innsettes mellomrom etter parentesens slutt «)»».

Eksempel:

P-Cytomegalovirus (CMV) IgM

P—Cytomegalovirus antibody(IgM); arb.subst.c.(proc.) = ? (p.d.u.)

2.9.2 Plusstegn «+»

Når to distinkte entiteter ses på som én komponent, skal disse skilles med «+» uten mellomrom før og etter.

Eksempel:

Us-Cefepim+Klavulansyre

Syst—Cefepime+Clavulanic acid; suscept. = ?

Unntak:

«+» tolkes som positivitet ved angivelse av CD-markører i forbindelse med måling av cellesubpopulasjoner.

2.9.3 Bindestrek/minustegn «-»

Som hovedregel har tegnet «-» funksjon som bindestrek i henhold til regler for medisinsk/kjemisk nomenklatur og norsk rettskriving, og skal ikke tolkes som differanse eller negativitet.

Unntak:

«-» tolkes som negativitet ved angivelse av CD-markører i forbindelse med måling av cellesubpopulasjoner.

«-» tolkes også som negativitet ved tidsangivelse.

Eksempel:

P-Kortisol (-30 min)

P—Cortisol; subst.c.(-30 min) = ? nmol/L

2.9.4 Skråstrek «/» og ratio

Hovedregelen er at skråstrek, «/», brukes for å vise forholdet mellom to komponenter og skal ikke tolkes som «og/eller». Dersom det ikke fremgår tydelig at det handler om et forholdstall, kan ordet «ratio» skrives i parentes etter komponentangivelsen.

Eksempel:

U-Protein/Kreatinin (ratio)

U—Protein/Creatininium; mass ratio = ?

Unntak:

Når referanseterminologien for komponentangivelsen inneholder skråstrek, kan «/» ha en annen betydning enn det som er satt som hovedregel.

Eksempel:

Ery-Erytrocytt CH/RG-antigen (liste)

Ercs(B)—Erythrocyte CH/RG antigen; arb.num.(list; proc.) = ?

2.9.5 Semikolon «;»

Ved inkludering av flere spesifikasjoner, skal disse settes i parentes og skilles med semikolon, med mellomrom etter semikolon.

Eksempel:

Us-*Mycobacterium tuberculosis* kompleks (DNA; Rifampicinresistent)

Syst(spec.)—Mycobacterium tuberculosis complex(DNA; Rifampicin resistant); arb.c.(proc.) = ?

Ved inkludering av flere elementer som skal plasseres i parentes, skilles disse med semikolon, med mellomrom etter semikolon.

2.9.6 Komma «,»

Dersom det foreligger behov for å uttrykke én komponentspesifikasjon, skilles dette fra komponentbeskrivelsen med komma (se kapitel 2.3.4).

2.9.7 Bruk av parentes – en oppsummering

Parentes benyttes i norske bruksnavn ved angivelse av:

- Akronymer/forkortelser i tillegg til komponentangivelsen. Parentesen med akronymet/forkortelsen plasseres rett etter komponentangivelsen.
Eksempel: B-Metylendioksymetamfetamin (MDMA)
- Flere spesifikasjoner. Disse skilles med semikolon etterfulgt av mellomrom.
Eksempel: Us-*Mycobacterium tuberculosis* kompleks (DNA; Rifampicinresistent)
- Genvarianter (HGVS-nomenklatur).
Eksempel: DNA(B)-SETBP1-gen (NM_015559.2:c.2295_2970)
- Egenskapsart eller spesifikasjon til egenskapsart. Parentes plasseres etter komponentangivelsen (og eventuelt komponentspesifikasjon).
Eksempler: P-Kalsium, fritt (pH 7,4)
P-Aminosyrer (liste)
U-Protein/Kreatinin (ratio)
- Tilleggsinformasjon. Parentes plasseres til slutt.
Eksempel: U-Protein (semikvantitativt)

3 Fagspesifikke retningslinjer

3.1 Medisinsk biokjemi

3.1.1 Komponenter med døgnvariasjoner

Noen komponenter har døgnvariasjoner med hensyn til konsentrasjon i kroppen. Ettersom NPU-terminologien kun oppretter koder for spesifikke tider, og ikke for begrepene «morgen» og «kveld», kan disse settes inn i norske bruksnavn dersom ønskelig.

Eksempel:

Spytt-Kortisol, morgen

Saliva—Cortisol; subst.c.(T08) = ? nmol/L

3.2 Immunologi og transfusjonsmedisin

3.2.1 Allergianalyser

Norske bruksnavn for allergianalyser har fulgt en annen syntaks enn den som er angitt som hovedregel. Fagmiljøet anbefaler å beholde den etablerte syntaksen for allergianalyser, da den gir en entydig oppbygning som er klinisk relevant og lar rekvirenten se den viktigste informasjonen først. Norske bruksnavn for allergianalyser vil derfor utformes etter følgende syntaks:

Prefiks-Komponentspesifikasjon Komponent (spesifikasjon til egenskapsart)

Komponentspesifikasjon angir isotype og skrives på forkortet form (f.eks. IgE). Spesifikasjon til egenskapsart angir allergenkode i henhold til CLSI-databasen ILA37. Komponentangivelse vil som hovedregel følge WHO/IUIS-nomenklaturen [6].

Eksempel:

P-IgE hasselnøtt (f17)

P—Hazel nut antibody(IgE); arb.subst.c.(f17; proc.) = ? (p.d.u.)

3.3 Klinisk farmakologi

3.3.1 Analyser utført med uspesifikke analysemetoder

Ved rusmiddeltesting (hovedsakelig i urin) benyttes ofte uspesifikke analysemetoder. Med uspesifikke analysemetoder menes metoder som er basert på immunologisk eller enzymatisk reaksjon i prøven, i motsetning til for eksempel kromatografiske analyser. Uspesifikke analysemetoder kan gi utslag på andre komponenter enn den som testen primært er kalibrert for å finne. Enkelte immunologiske metoder, som for eksempel «benzodiazepiner» eller «opiater», er designet for å gi positivt utslag mot en rekke beslektede substanser innen rusmiddelgruppen, mens andre er mer spesifikt rettet mot enkeltstoffer, for eksempel «metadon» eller «6-MAM». Så finnes det også mellomkategorier hvor metoden skal gi positivt utslag for substansen og omdanningsprodukter av denne, for eksempel «cannabis» og «kokain». Det at flere substanser kan gi utslag på samme analyse gir en utfordring med tanke på navnsetting av analysene.

Referansegruppen besluttet å legge betegnelsen «uspesifikk» inn i norske bruksnavn for immunologiske analyser og andre analysemetoder som ikke er spesifikke. Av tekniske årsaker blir det da konstruert en ny termreferanse, f.eks. «GHB, uspesifikk»³, selv om opplysningen om metode egentlig hører hjemme i spesifikasjon til egenskapsart.

Eksempel:

U-GHB, uspesifikk

U—4-Hydroxybutyrate, nonspecific drug analysis; arb.c.(proc.) = ?

³ Benyttes for koder som representerer rusmiddelanalyser utført slik at den aktuelle komponenten (4-Hydroxybutyrate) ikke sikkert er identifisert. Dette kan innebære fare for at svaret er påvist basert på en kryssreaksjon og ikke sikkert den aktuelle komponent [7].

3.3.2 Presise eller forståelige norske bruksnavn

Referansegruppen anbefaler at man i NLK konsekvent prioriterer presisjon foran forståelighet i alle norske bruksnavn for fagområdet klinisk farmakologi. Dersom dette medfører at norske bruksnavn trenger forklaring for at rekvirenten skal forstå det, bør dette ivaretas på andre måter. For eksempel med en forklarende tilleggs kommentar, i et følgeskriv eller på en nettside. Når det gjelder selve rekvireringen av farmakologiske analyser, er det imidlertid ingenting i veien for at laboratoriet selv oppretter analysepakker med forståelige navn, som f.eks. at rekvirering av pakken «opiater» kan generere en intern bestilling av analysene morfin og morfin-3-glukuronid, og en rekvirering av pakken «kokain» kan generere en intern bestilling av analysen «benzoylecgonin».

Eksempel:

U-Benzoylecgonin

U—Benzoylecgonine; arb.c.(proc.) = ?

3.3.3 Sum av komponenter

For noen analyser er det vanlig å måle både morstoff og omdanningsprodukt, fordi begge er farmakologisk aktive. Ofte oppgir laboratoriet summen av komponentene i svaret til rekvirenten. I NPU og NLK er det opprettet koder for summen av disse substansene, slik at det er mulig for laboratoriene å oppgi både enkeltkomponentene og summen av dem til rekvirenten. Norske bruksnavn for disse blir: «Sum: [navn på komponent A]+[navn på komponent B]».

Eksempel:

B-Sum: Fluoksetin+Norfluoksetin

B—Fluoxetine+Norfluoxetine; subst.c. = ? nmol/L

3.4 Medisinsk mikrobiologi

3.4.1 Skrivemåte for mikrobielle agens

Hovedregelen for angivelse av mikroorganismer er at disse skrives på latinsk. Synonymer til komponenten kan benyttes, se kapittel 2.3.1.

Eksempel:

P-Parotittvirus antistoff

P—Mumps rubulavirus antibody; arb.c.(proc.) = ?

3.4.2 Spesielt unntak ved resistensbestemmelse

Prefiks utelates i koder som benyttes ved resistensbestemmelse for ulike antimikrobielle legemidler. Disse kodene skal brukes sammen med en overordnet opplysning som angir funn.

Eksempel:

Ampicillin

Syst—Ampicillin; threshold mass c. = ? mg/L

3.4.3 Dyrkningsanalyser og egenskapsart «takson»

I samarbeid med referansegruppen for medisinsk mikrobiologi, er det besluttet at koder med egenskapsart «takson» som benyttes ved dyrkningsanalyser, kan ha ordet «dyrkning» i norske bruksnavn. Se [Veileder for Norsk laboratoriekodeverk \(NLK\)](#) [1] for mer informasjon om bruk av koder

med egenskapsart «takson». Ordet «dyrkning» er tilleggsinformasjon utover kodedefinisjonens innhold, og skal stå til slutt i norske bruksnavn.

3.4.4 DNA og antigen

Komponentspesifikasjonene «DNA» og «antigen» skal skilles fra komponent med mellomrom, ikke komma (,).

Eksempel:

Sp-Herpes simplex-virus DNA

Csf—Herpes simplex virus(DNA); arb.c.(proc.) = ?

3.5 Innspill til retningslinjer for norske bruksnavn

Dette er første utgave av retningslinjer for norske bruksnavn i NLK. Retningslinjene vil kunne utvikles og oppdateres etter implementering, når man bedre kan beskrive gevinster og behov.

Innspill til endringer sendes til Direktoratet for e-helse: lab@ehelse.no.

4 Referanser

1. Direktoratet for e-helse. *Veileder for Norsk laboratoriekodeverk (NLK) v. 1.0*. HITR 1238:2022. Oslo: Direktoratet for e-helse, 2022.
2. Direktoratet for e-helse. *Bruk av Norsk laboratoriekodeverk (NLK) i rekvirering og svarrapportering av medisinske tjenester*. HIS 1101:2015, oppdatert 12/2021. Oslo: Direktoratet for e-helse, 2015.
3. NPU terminology.
<https://www.npu-terminology.org>
4. LOV-2021-05-21-42. Lov om språk (språklova).
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2021-05-21-42>
5. Den norske legeförening. Ordliste.
<https://tidsskriftet.no/annet/ordliste>
6. WHO/IUIS Allergen Nomenclature.
<http://www.allergen.org>
7. Helsedirektoratet. Prosedyrer for rusmiddeltesting. ISBN-nr. 978-82-8081-335-0. Oslo: Helsedirektoratet, 2014.